

روزپنجم

پنجمین روز از دوره نظام مباحث آموزش و پرورش در تاریخ ۵ مرداد ۱۴۰۴ برگزار شد. در این جلسه نسبت فرهنگ، تکنولوژی، حکومت و تمدن، مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت.

فناوری و نوآوری؛ از ابزار تا شاخص تمدن

وی در بخش دیگری از سخنان خود افزود: «تمدن بدون نوآوری شکل نمی‌گیرد. یکی از مهم‌ترین تمایزهای میان تمدن‌ها، فناوری و به‌ویژه معماری آن‌هاست. هر تمدنی، زبان خود را در معماری‌اش فریاد می‌زند. معماری، چهره بیرونی باورهای یک تمدن است و در بستر شهر معنا پیدامی‌کند.»

نوشتار؛ لحظه ثبت تمدن

استاد با اشاره به نقش نظام نوشتاری گفت: «تاریخ تمدن‌ها، از زمان پیدایش خط آغاز می‌شود. زمانی که

شهر؛ بستر تمدن یا نتیجه آن؟

در ابتدای این نشست، حجت الاسلام رهدار با اشاره به چیستی تمدن اظهار داشت: «شهر تنها یک زیستگاه نیست، بلکه جلوه‌ای از یک نظم اجتماعی پیچیده، تراکم جمعیت، فناوری و ساختارهای تخصص‌گرایانه است. آن‌چه شهر را از روستا متمایز می‌کند، نه صرفاً معماری، بلکه حضور نظام‌های حکومتی و تکنولوژیک است.»

وی افزود: «تفکری که بتواند تمدن بیافریند، پیش از آن که حکومت‌ساز باشد، فرهنگ‌ساز است. چرا که تمامی نمودهای تمدنی، در نهایت از معبر حکومت عبور می‌کنند و نیاز به سازمان‌دهی دارند.»

تمدن؛ عبور از خودکفایی فردی به تخصص‌گرایی اجتماعی

در ادامه، ایشان با تأکید بر تفاوت جامعه ساده با جامعه تمدنی گفت: «پیش از تمدن، هر فرد یا خانواده‌ای، خود عهده‌دار تمام نیازهای خویش بود. تمدن زمانی آغاز می‌شود که تخصص‌گرایی جای خودکفایی می‌نشیند؛ و انسان‌ها برای تأمین نیازهایشان به یکدیگر نیازمند می‌شوند.»

- ۲- نظام فکری و عقلی
- ۳- نظام علمی و معرفتی
- ۴- نظام سیاسی و حقوقی (عدالت محور)
- ۵- نظام اقتصادی (تولید، توزیع، مصرف)
- ۶- نظام فرهنگی و هنری
- ۷- نظام اجتماعی (طبقات و تعاملات)

استاد تاکید کرد: «تمدن بدون فرهنگ ممکن نیست. فرهنگ، نرم‌افزار تمدن است و تمدن، وجه سخت فرهنگ. فرهنگی که نتواند در عرصه قدرت، فناوری، اقتصاد و هنر خود را بروز دهد، فرهنگ کوتوله‌ای است.»

تقسیم قوا به جای تفکیک قوا

در بخش پایانی نشست، با تأکید در تفاوت نگاه تمدنی اسلام به ساختار قدرت، عنوان شد: «در نگاه اسلامی، تفکیک قوا مطرح نیست؛ بلکه تقسیم قوا وجود دارد. هدف نه استقلال نهادها، بلکه هماهنگی و هم‌افزایی در مسیر تحقق عدالت و توحید است.»

انسان توانست خودش را ثبت کند، تمدن آغاز شد. نوشتار، حافظه تمدن و گواه پایداری فرهنگی است.»

تعامل تمدن‌ها؛ از اخذ تا تصرف

در بخش دیگری از جلسه، شش رویکرد مختلف به رابطه با تمدن‌های دیگر مورد بررسی قرار گرفت:

- ۱- اخذ مطلق: پذیرش کامل تمدن غالب و کنار گذاشتن هویت خودی. این رویکرد در برنامه‌های توسعه‌ای رایج بوده و شکست خورده است.
- ۲- الهام: الگوبرداری بومی، مانند سبک مقاومت که از انقلاب اسلامی به دیگر ملت‌ها الهام داده است.
- ۳- استخدام: بهره‌گیری از عناصر تمدنی دیگر با بازتعریف جایگاه آن‌ها.
- ۴- گزینش: انتخاب گزینشی مؤلفه‌های تمدنی دیگر؛ رویکردی که به دلیل شبکه‌ای بودن تمدن، ناتمام می‌ماند.
- ۵- طرد مطلق: انکار کامل تمدن‌های دیگر، که معمولاً واکنشی احساسی و ناپایدار است.
- ۶- تصرف: بازتعریف و بومی‌سازی مفاهیم تمدنی وارداتی، تا جایی که به کل درگفتمان جدید حل شوند.

نظام‌های هفت‌گانه تمدن

در ادامه جلسه، هفت رکن تمدن به تفصیل تحلیل شد:

- ۱- نظام دینی (باور و ارزش‌ها)